

24. 1. 2023

ID: 115877

Opatrovník

Účastníku řízení, který je o probíhajícím řízení informován a se soudem komunikuje, avšak součinnost s ním je vyloučena, neboť soudu odmítá sdělit místo svého pobytu (které se soudu nepodařilo zjistit ani provedeným šetřením) a není zde ani jiná adresa, na kterou mu mohou být doručovány písemnosti, může být ustanoven opatrovník podle ustanovení § 29 odst. 3 OSŘ, neboť nemůže sám plnohodnotně procesně v řízení vystupovat.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 2664/2022-2318 ze dne 30.9.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně M. N., narozené XY, naposledy trvale bytem XY, zastoupené L. V., advokátem se sídlem XY, jako opatrovníkem, proti žalovanému I. N., narozenému XY, bytem XY, zastoupenému JUDr. M.K., Ph.D., advokátem se sídlem v P., o náhradu mzdy a o vydání „zápočtového listu“, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 10 C 34/2016, o dovolání žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2018, č. j. 23 Co 356/2018-1250, tak, že dovolání žalobkyně se zamítá.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 29. 5. 2018, č. j. 10 C 34/2016-1063, „podle ust. § 29 odst. 3 o. s. ř. ustanovil žalobkyni k ochraně jejích práv a oprávněných zájmů opatrovníka L. P., advokátku se sídlem XY z důvodu, že její pobyt není znám“. Soud vyšel ze zjištění, že „žalobkyně je slovenské státní příslušnosti, kde má evidován pobyt bezdomovce, a v České republice dle vlastního tvrzení bydliště nemá, i zde je bezdomovec“. Žalobkyně pro doručování písemností uvedla svou e-mailovou adresu, aniž by předložila platný kvalifikovaný certifikát, a proto jí nemohou být doručována rozhodnutí soudu; jinou adresu přes výzvy soudu nesdělila. Soud dovodil, že v řízení jsou dány podmínky pro ustanovení opatrovníka, neboť soud se bezvysledně snažil činit „jiná vhodná opatření k doručování písemností, aby bylo možno v řízení dále bez průtahů pokračovat“, vyzval-li žalobkyni „k předložení platného kvalifikovaného certifikátu, ke sdělení doručovací adresy, případně zvolení si zástupce pro doručování či k dostavení se k soudu za účelem doručení“.

K žádosti opatrovnice L. P. o zproštění funkce opatrovníka Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 25. 6. 2018, č. j. 10 C 34/2016-1071, zprostil L. P., advokátku se sídlem XY, funkce opatrovníka žalobkyně (výrok I) a opatrovníkem žalobkyně ustanovil L. V., advokáta se sídlem XY (nyní se sídlem XY) [výrok II].

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze usnesením ze dne 15. 11. 2018, č. j. 23 Co 356/2018-1250, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. V odůvodnění uvedl, že „žalobkyně ani ke dni rozhodování odvolacího soudu nesdělila adresu svého bydliště, na kterou jí zásilky soudu mohou být zasílány, evidencí cizinců v České republice neprochází, ve Slovenské republice je vedena jako bezdomovec, neoznačila zástupce pro doručování písemností, ač o takové možnosti byla pracovníci infocentra zdejšího soudu poučena (č. l. 722 spisu), doručování rozhodnutí soudu emailem je neúčinné, neboť žalovaná (správně žalobkyně - pozn. dovolacího soudu) nepředložila kvalifikovaný certifikát (...), k soudu se dostavuje nahodile, zásilky zákonem stanoveným způsobem nepřebírá a

nelze jí je doručit“. Na základě toho dospěl k závěru, že žalobkyně je neznámého pobytu a „vzhledem k okolnostem se bez opatrovníka za popsané situace neobejde“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně (prostřednictvím ustanoveného opatrovníka) dovolání, ve kterém namítá, že „důvody pro ustanovení opatrovníka vůbec neexistují, neboť je soudu plně k dispozici prostřednictvím své e-mailové adresy“. Má za to, že důvodem pro ustanovení opatrovníka z důvodu neznámého pobytu není skutečnost, že „nedisponuje kvalifikovaným certifikátem (tj. elektronickým podpisem)“, neboť „žalobkyni je možno na email kontaktovat s tím, že má převzít od soudu listinu a tato by ji na základě upozornění šla fakticky převzít přímo k soudu“. Ani kvalifikovaný certifikát není nutný, neboť „žalobkyně je nepochybně oprávněna svá podání činit např. v písemné podobě a soudu je zaslat poštou či založit do spisu prostřednictvím podatelny soudu“. Dovolatelka rovněž namítá, že „odvolací soud (jakož i soud nalézací) se nikterak nezabýval skutečností, že v průběhu řízení došlo (...) k odnětí zákonného soudce, když v řízení bylo bez jakéhokoliv vysvětlení konáno soudcem jiným“.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalobkyně podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napadeno usnesení odvolacího soudu, které bylo vydáno po 29. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Námítka dovolatelky, že „odvolací soud (jakož i soud nalézací) se nikterak nezabýval skutečností, že v průběhu řízení došlo dle žalobkyně k odnětí zákonného soudce, když v řízení bylo bez jakéhokoliv vysvětlení konáno soudcem jiným“, nesplňuje podmínku vymezení dovolacího důvodu [dovolacím důvodem, který je dovolatel povinen vymezit, je jen nesprávné právní posouzení (srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.); důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení (srov. § 241a odst. 3 o. s. ř.)], neboť uvedená námítka je v dovolání jen obecně formulována tvrzením o porušení práva na zákonného soudce bez jakékoli podrobnější specifikace. Vzhledem k tomu, že dovolací soud v tomto směru neshledal žádné pochybení odvolacího soudu, které by mohlo mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, není uvedená námítka důvodná ani jako tzv. jiná vada řízení, ke které je dovolací soud (je-li dovolání přípustné) povinen přihlídnout, i kdyby ji dovolatel v dovolání nenamítal (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.).

V projednávané věci se z obsahu spisu podává, že rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 5. 9. 2011, č. j. 13 C 10/2011-22, bylo určeno, že okamžité zrušení pracovního poměru provedené dopisem (žalovaného I. N.) ze dne 16. 11. 2010 je neplatné. Žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 5 dne 15. 11. 2013 (v průběhu řízení opravenou a doplněnou) se žalobkyně domáhala, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit jí náhradu mzdy z titulu neplatně rozvázaného

pracovního poměru a vydání „zápočtového listu“. V žalobě požádala o „zasílání všech informací mailem“ s odůvodněním, že v Čechách nemá žádnou korespondenční adresu; za svoji elektronickou (e-mailovou) adresu označila: XY, doručení písemností na tuto adresu soudům podepsanou datovou zprávou nikdy nepotvrdila, neboť kvalifikovaným certifikátem pro elektronický podpis nedisponuje. Svůj postoj po celou dobu řízení žalobkyně nezměnila, adresu svého bydliště (místa, kde se zdržuje) nebo jinou adresu, na kterou jí lze doručovat písemnosti, soudu nesdělila (uvedla jen, že bydlí „v Čechách u známých“, adresu však odmítla sdělit) a se soudy komunikovala téměř výhradně z uvedené elektronické adresy; jen některá svá písemná podání žalobkyně doručila osobně přímo na podatelnu. Na základě šetření prováděného soudem prvního stupně informační oddělení Ředitelství služby cizinecké policie ve zprávě ze dne 12. 1. 2015 (č. l. 260 spisu) sdělilo, že M. N., nar. XY podle dostupných evidencí neměla na území ČR povolen žádný druh pobytu podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky a že současné místo pobytu žalobkyně „není známé“, Okresní soud v Bánské Bystrici zaslal opakovaně informaci o provedené lustraci v „Registri obyvatel'ov“, podle které má žalobkyně evidovaný trvalý pobyt na adrese XY (písemnost č. l. 263 spisu, doručená soudu prvního stupně dne 16. 1. 2015), resp. XY - rukou připsáno „pobyt bezdomovca“, bez evidovaného pobytu mimo SR (písemnost č. l. 788 spisu, doručená soudu prvního stupně dne 27. 1. 2017). Z obsahu spisu dále vyplývá, že žalobkyně neprochází evidencí centrální evidence obyvatel a registru obyvatel (č. l. 162, 245, 246, 247, 248, 602, 783 a 784 spisu) a že soudu prvního stupně se nepodařilo doručit žalobkyni písemnosti na adresu XY a XY. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 31. 10. 2017, č. j. 10 C 34/2016-937, byl žalobkyni podle ustanovení § 29 odst. 1 o. s. ř. ustanoven k ochraně jejích práv a oprávněných zájmů opatrovník B. P., advokátka se sídlem XY z důvodu, že žalobkyně není schopna před soudem samostatně jednat. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze usnesením ze dne 12. 1. 2018, č. j. 23 Co 472/2017-961, usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se žalobkyni opatrovník podle ustanovení § 29 odst. 1 o. s. ř. neustanovuje; odvolací soud dospěl k závěru, že soudem prvního stupně zvažovaný postoj žalobkyně k doručování písemností, včetně odmítání převzetí rozsudku odvolacího soudu, nenaplnují důvody pro závěr o procesní nezpůsobilosti žalobkyně. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 23. 1. 2018, č. j. 10 C 34/2016-963, byla žalobkyně vyzvána, aby si ve lhůtě 15 dnů zvolila zástupce pro doručování písemností; usnesení nebylo žalobkyni doručeno.

Za tohoto stavu věci závisí napadené usnesení odvolacího soudu na vyřešení otázky procesního práva, zda účastníku řízení, který je o probíhajícím řízení informován a se soudem komunikuje, avšak součinnost s ním je vyloučena, neboť soudu odmítá sdělit místo svého pobytu (které se soudu nepodařilo zjistit ani provedeným šetřením) a není zde ani jiná adresa, na kterou mu mohou být doručovány písemnosti, lze jako osobě neznámého pobytu ustanovit opatrovníka. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobkyně je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat - vzhledem k tomu, že pro rozhodnutí dovolacího soudu je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu (§ 243f odst. 1 o. s. ř.) - podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 3. 1. 2019 (dále jen „OSŘ“).

Předseda senátu může, pokud neučiní jiná opatření, ustanovit opatrovníka mimo jiné účastníku, jehož pobyt není znám (srov. § 29 odst. 3 OSŘ).

Nepřítomnému účastníku soudního řízení musí být zajištěna ochrana jeho zájmů a základních práv. Funkce opatrovníka nebyla zákonem stanovena, aby usnadňovala činnost soudu v tom, že by měl

kam odesílat písemnosti. Byla vytvořena proto, aby byly důsledně hájeny zájmy účastníka, který se nemůže účastnit řízení, a vykonávat tak svá práva a povinnosti (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. II. ÚS 351/04). Potřeba ustanovení opatrovníka může vyvstat v probíhajícím řízení, nemůže-li účastník takového řízení z nějakého důvodu sám před soudem jednat a není tu možnost, aby za něj jednal jeho zákonný zástupce. Důvodem, pro který může soud ustanovit účastníku opatrovníka, je tedy nemožnost účastníka (jeho zákonného zástupce) jednat před soudem, jež způsobuje nemožnost v řízení dále řádně pokračovat (srov. Svoboda, Smolík, Levý, Šínová a kol. Občanský soudní řád – komentář, 2. vydání, 2017, s. 149). Ustanovení opatrovníka účastníku řízení, které má zajistit výkon procesních práv a povinností, je opatřením, ke kterému má soud přistoupit až tehdy, jestliže účastník řízení nemůže sám svá práva a povinnosti v řízení vykonávat, tj. opatřením, ke kterému mají soudy přistoupit až v okamžiku, kdy je zřejmé, že účastník nemůže sám plnohodnotně procesně v řízení vystupovat (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2610/2019). O neznámý pobyt určité osoby tedy podle ustálené soudní praxe nejde tam, kde je tato osoba nepřítomna jen po určité omezenou, kratší dobu, a to i když během této omezené kratší doby není adresa této osoby přesně známa (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. I. ÚS 204/2000).

Opatrovnictví nad osobou neznámého pobytu je institucí sui generis, obsahově značně odlišnou od ostatních případů opatrovnictví. Pojmovým znakem tohoto zastoupení založeného rozhodnutím soudu je to, že vztah mezi zástupcem a zastoupeným trvá jen do té doby, než se zjistí pobyt zastoupeného a než se tento dozví o vedeném řízení. V takovém případě již není zapotřebí rozhodnutí soudu o zproštění opatrovníka jeho funkce, nýbrž z povahy věci plyne, že odpadne-li podmínka neznámého pobytu účastníka, zastoupení zaniká samo sebou. Prvek nepřítomnosti účastníka je totiž trvale obsažen v uděleném zmocnění (formou soudního rozhodnutí), jehož rozsah se omezuje jen na zastupování účastníka, jehož pobyt není znám. Odpadne-li podmínka neznámého pobytu účastníka, zaniká tím současně oprávnění opatrovníka dále jménem účastníka jednat (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2850/99, uveřejněný pod č. [10/2003](#) Sb. rozh. obč.).

Důvod, pro který se účastníku opatrovník ustanovuje, musí být spolehlivě prokázán. Požadavek, aby soud přistoupil k ustanovení opatrovníka účastníku řízení podle ustanovení § 29 odst. 3 OSŘ vždy až po předchozím šetření o tom, zda jsou splněny předpoklady pro takový postup, je trvale a standardně uplatňován též v soudní praxi. Předpoklady pro ustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 3 OSŘ nejsou splněny, jestliže soud před vydáním rozhodnutí neprovedl odpovídající šetření o pobytu účastníka, jehož pobyt není znám (srov. například odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2005, sp. zn. 32 Odo 226/2005). Neúplné vyšetření předpokladů pro ustanovení opatrovníka podle ustanovení § 29 OSŘ odporuje úpravě uvedené v tomto ustanovení. Ustanovení opatrovníka účastníku řízení podle ustanovení § 29 odst. 3 OSŘ proto musí předcházet provedení pátrání (šetření) po bydlišti (pobytu) účastníka řízení, jehož pobyt není znám; toto šetření se provádí zejména prostřednictvím výpisu z centrální evidence obyvatel, vyžádaných zpráv od úřadu práce, okresní správy sociálního zabezpečení, cizinecké policie, je-li účastník cizím státním příslušníkem, obecních úřadů v místě posledního bydliště účastníka nebo kde se zdržoval, zaměstnavatelů, u nichž byl účastník naposledy zaměstnán, dále též vytěžením příbuzných účastníka, vyžádáním spisů od soudních i jiných orgánů, u nichž probíhalo řízení ve věci, jež se týká účastníka, jehož pobyt není znám, případně dožádáním soudu nebo jiných orgánů státu, jehož je účastník státním příslušníkem v souladu s právními předpisy Evropské unie a mezinárodními úmluvami. Nadto je nutno připomenout, že šetření, jež má předcházet ustanovení opatrovníka účastníku, jehož pobyt není znám, musí být dostatečně aktuální, aby mohlo být oporou pro závěr, že důvody pro ustanovení opatrovníka jsou dány ke dni vydání usnesení o tomto opatření (k uvedenému srov. například rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 6. 5. 1970, sp. zn. 6 Cz 12/70, uveřejněný pod č. [21/1971](#) Sb. rozh. obč., nebo již uvedený rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2850/99). Závěr o tom, že

místo pobytu účastníka není známo, předpokládá, že při provedeném šetření byly (bez ohledu na procesní iniciativu účastníků) vyčerpány všechny dostupné prostředky k jeho zjištění.

Požadavek, podle kterého soud může v souladu s ustanovením § 29 odst. 3 OSŘ tomu, jehož pobyt není znám, ustanovit opatrovníka, jen je-li to třeba k ochraně jeho zájmů, je třeba vykládat objektivně, tj. především z hlediska smyslu a účelu občanského soudního řízení, který spočívá ve spravedlivé ochraně soukromých práv a výchově k zachování zákonů, dodržování smluv, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob (srov. § 1 OSŘ). Postup soudu směřující k naplnění uvedeného smyslu a účelu občanského soudního řízení musí být efektivní, hospodárný a rychlý, což není možné bez jeho součinnosti s účastníky řízení (srov. § 6 OSŘ). Ochrana zájmů účastníka proto bude vyžadovat ustanovení opatrovníka zejména v těch případech, kdy se soudu provedeným šetřením nepodařilo zjistit místo pobytu účastníka (bydliště nebo jiného místa, kde se zdržuje), který se soudem žádným způsobem nekomunikuje, protože o probíhajícím řízení neví. Ustanovení opatrovníka není možno vyloučit ani tehdy, kdy účastník, jehož pobyt nebyl šetřením zjištěn, má vědomost o probíhajícím řízení (jako například žalobce, který ho svým procesním úkonem zahájil), a dokonce se soudem písemně (v listinné podobě, elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem) komunikuje, avšak – stejně jako žalobkyně v posuzované věci – místo svého pobytu soudu sdělit odmítá a součinnost s ním je vyloučena, neboť mu nelze doručovat písemnosti [například proto, že účastník nemá v informačním systému evidence obyvatel evidovanou adresu, na kterou mu mají být doručovány písemnosti, ani adresu místa trvalého pobytu, popř. nemá evidovaný žádný druh pobytu podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky, nemá zřízenou datovou schránku, jinou adresu pro doručování (s výjimkou e-mailu) soudu nesdělil, doručení písemností na elektronickou adresu (e-mail) v souladu s ustanovením § 47 odst. 2 OSŘ opakovaně nepotvrzuje podepsanou datovou zprávou (nebo uznávaným elektronickým podpisem vůbec nedisponuje) a nemá ani zástupce, kterému by bylo možno doručovat písemnosti (§ 50b OSŘ)]. Takové obstrukční chování účastníka (k němuž přistoupila i žalobkyně v projednávané věci) nejenže nezaslouží právní ochrany na úkor ostatních účastníků řízení, ale lze na ně pohlížet jako na postup, který je (objektivně vzato) v rozporu s jeho vlastními zájmy, k jejichž ochraně postup soudu v občanském soudním řízení (které podáním žaloby tento účastník zahájil) směřuje.

Lze tedy uzavřít, že účastníku řízení, který je o probíhajícím řízení informován a se soudem komunikuje, avšak součinnost s ním je vyloučena, neboť soudu odmítá sdělit místo svého pobytu (které se soudu nepodařilo zjistit ani provedeným šetřením) a není zde ani jiná adresa, na kterou mu mohou být doručovány písemnosti, může být ustanoven opatrovník podle ustanovení § 29 odst. 3 OSŘ, neboť nemůže sám plnohodnotně procesně v řízení vystupovat.

Protože usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správné a protože nebylo zjištěno, že by bylo postiženo některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)

- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)